

Asia: VM183:00/2017 ja VM/1631/03.01.00/2018

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö pitää esityksen tavoitteita kannatettavina. Tietoaineistojen laatu, tietoturvallisuus ja vastuullinen tiedon hyödyntäminen ovat tärkeitä periaatteita. Käytännössä esitys parantaa erityisesti kansalaisen asemaa, kun hänen ei tarvitse toimittaa samoja tietoja useampaan eri paikkaan vaan tiedonvaihto tapahtuu enenemässä määrin viranomaisten välillä. Lisäksi esityksen tavoitteiden toteutuessa niin kansalaisilla kuin viranomaisillakin on jatkossa helpompi löytää tarvitsemansa tiedot eri viranomaisten tietoaineistoista.

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö pitää oikeustilaa selkeyttävänä, että tietoturvallisuutta koskeva sääntely koskee myös työttömyyskassoja. Lähes kaikki työttömyyskassojen tietojärjestelmissä käsiteltävä tieto on salassa pidettävää. Tiedonhallintalautakunnan antamat suositukset ja ohjeet tiedon säilyttämisen menettelytavoista varmasti yhdenmukaistavat työttömyyskassojenkin käytäntöjä.

Yhteisjärjestö kiinnittää huomiota siihen, että esitys merkitsee työttömyyskassoille uusien dokumenttien laatimista. Toisaalta näiden uusien dokumenttien laatimisessa voidaan hyödyntää työttömyyskassoissa jo laadittuja dokumentteja, joten kyseessä ei liene kohtuuton työmäärän lisäys.

2. Arvionne lukuun 2 Nykytila

-

3. Arvionne lukuun 3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

-

5. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 1 yleiset säännökset (pykälät 1-4 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Esityksen mukainen soveltamisala on vaikeasti hahmotettava. Lausuntokierroksen aikana tehty lisäys, jonka mukaan säännöksiä sovelletaan yksityisiin henkilöihin ja yhteisöihin myös silloin, kun niihin sovelletaan muuten viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia, laajentaa soveltamisalaa ja varmistaa, että myös työttömyyskassat kuuluvat lain soveltamisalan piiriin.

Hallituksen esityksen 3 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on kuitenkin edelleen maininta, että yhteisöllä tarkoitetaan yksityisoikeudellisia ja julkisoikeudellisia yhdistyksiä. Työttömyyskassat eivät ole yhdistyksiä, vaan työttömyyskassalaissa määriteltyjä työttömyyskassoja, joten perustelujen rajaus aiheuttaa edelleen epätietoisuutta siitä, sovellettaisiinko lakia työttömyyskassoihin.

6. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 2 Julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleinen ohjaus (pykälät 5-9 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Esitys on kirjoitettu valtion hallinnon näkökulmasta. Esityksen mukainen asiarekisterien metatietojen kerääminen luonnoksessa esitetyn kaavan mukaisesti ei vastaa sellaisenaan nykyistä käytäntöä työttömyyskassoissa. Tietojen kerääminen ja tietynlaisen asiatunnuksen luominen voi myös olla vaikea toteuttaa nykyisin käytössä olevilla asianhallintaohjelmilla.

Työttömyyskassat käsittelevät jäsentensä etuusasiaa. Etuusasian käsittely on usein jatkuvaa prosessia, jossa edellisen hakemuksen käsittelyyn käytettyjä tietoja tarvitaan myös seuraavan hakemuksen käsittelyssä. Lisäksi käytetään usean peräkkäisen hakujakson aikana saatuja tietoja työttömyysetuuden hakijan työssäolosta ja palkoista. Tilanteesta riippuen yhdellä päätöksellä saatetaan myöntää etuus toistaiseksi, minkä jälkeen edellytetään uutta hakemusta määräajoin, mutta uutta päätöstä ei anneta. Esityksen mukainen asiatunnuksen luominen ja asiarekisterin pitäminen ei sovellu etuusasioiden käsittelyyn. Asiatunnuksen luominen sopii paremmin tilanteisiin, jossa asialla on selkeä alku ja loppu.

Jo nyt työttömyyskassoille saapuneisiin asiakirjoihin merkitään esityksessä yksilöidyt asiakirjaa koskevat tiedot ja asian käsittelyn kulku pystytään todentamaan jälkikäteen. Työttömyyskassat keräävät tietoa omaan sisäisen valvonnan tarpeisiin ja raportoivat toiminnastaan ulkoiselle valvojalle esimerkiksi käsittelyajoista. Jäsenen on myös mahdollista saada tietoonsa kaikki työttömyyskassasta löytyvät, häntä itseään koskevat tiedot. Myöskään tiedon välityksessä toiselle viranomaiselle ei ole esiintynyt ongelmia. Näin ollen asiatunnuksiin ja erilliseen asiarekisteriin liittyvät asiat eivät ole ehdoton edellytys asianmukaisen toiminnan järjestämiseksi, vaan samat asiat voidaan toteuttaa teknisesti myös muulla tavoin. Työttömyyskassojen toiminnassa hakijan tunnistaminen on olennaista, joten asiatunnuksen sijasta voitaisiin käyttää joko henkilötunnusta tai jäsennumeroa.

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö kysyykin, onko perustelua edellyttää kaikkien yhteisöjen muuttavan toimintaansa täsmälleen saman luonnoksessa esitetyn mallin mukaiseksi? Varsinkin, kun mallin näyttää luodun pelkästään nykyisen valtionhallinnon mallin mukaiseksi. Asianhallintaohjelmien muutokset aiheuttavat kustannuksia eikä esityksessä esitetyillä muutoksilla tältä osin ole nähtävissä erityistä hyötyä työttömyyskassojen toiminnalle tai niiden asiakkaille.

7. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 3 Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen (pykälät 10-12 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö kannattaa siirtymistä ensisijaisesti sähköiseen tietoaaineistojen käsittelyyn. Työttömyyskassat muuntavat jo tällä hetkellä niille saapuvat asiakirjat sähköisiksi ja mahdollistavat jäsenilleen sähköiset asiointipalvelut. Työttömyyskassat kaipaavat vielä täsmällisempää määrittelyä siitä, millainen sähköinen järjestelmä täyttää sähköisen säilyttämisen vaatimukset.

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö kannattaa myös esitystä teknisten rajapintojen hyödyntämisestä. Tämä sujuvoittaa viranomaisten työtä ja palvelee myös työttömyyskassojen jäseniä nopeuttamalla ja helpottamalla asiointiprosessia.

Esityksessä ei kuitenkaan oteta kantaa sähköisen tiedon siirron maksullisuuteen. Nykyinen sähköinen tiedonsiirto muiden julkista tehtävää hoitavien tahojen kanssa toteutetaan pääsääntöisesti maksutta. On kuitenkin toimijoita, joilta ei tällä hetkellä saada sähköisiä tietoja kuin erillisestä maksusta. Tietojen maksullisuus saattaa muodostua esteeksi tietojen sähköiselle siirtämiselle. Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö näkee ongelmallisena, että esityksessä veloitetaan julkista tehtävää hoitava taho hankkimaan tietoa sähköisesti toiselta toimijalta, vaikka tämä tieto on maksullista. Sama tieto voi olla etuuden hakijalle maksutonta, jos hän hankkii tiedon itse.

Tietovarantojen yhtyeentoimivuutta ohjattaisiin valtiovarainministeriön toimesta, mikä on tervetullutta. Esityksen mukaan tietojen luovuttaminen teknisten rajapintojen avulla olisi toteutettava tietojärjestelmien välillä viestipohjaisena. Tähän kannattaa kiinnittää huomiota. Viestipohjainen toteutustapa ei välttämättä kestä aikaa eikä se ole tällä hetkelläkään kaikissa tapauksissa tarkoituksenmukaisin ratkaisu.

8. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 4 Tietoturvallisuus (pykälät 13-18 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

9. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 5 Turvallisuusluokittelu (pykälät 19-22 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

10. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 6 Asian ja palvelujen tiedonhallinta (pykälät 23-26 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

11. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 7 Tietoaaineistojen muodostaminen ja sähköinen luovutustapa (pykälät 27-31 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

12. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 8 Tietoaaineistojen säilyttäminen ja arkistointi (pykälät 32-38 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

13. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 9 Erinäiset säännökset (pykälät 39-40 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

14. Muut huomiot

Voimaantulon osalta Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö pitää tärkeänä, että erityisesti järjestelmämuutoksia vaativille toimenpiteille varataan riittävästi aikaa. Siihen nähden esitykseen kirjatut siirtymäajat vaikuttavat lyhyiltä.

Vaikutusten arviointi

Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen:

-

Tietoturvallisuus:

-

Asian ja palvelujen tiedonhallinta:

-

Tietoaineistojen luovuttaminen ja sähköinen luovutustapa:

-

Tietoaineistojen säilyttäminen ja arkistointi:

-

Muuta huomioitavaa:

-

Jussila Niina
Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry